

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Volume: 3 Issue: 12 Summer 2010

17. YÜZYIL DİVAN ŞAİRİ ZÂRÎ, HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ŞİİRLERİ 17TH CENTURY DIVAN POET ZÂRÎ, HIS LIFE, LITERARY PERSONALITY AND POEMS

Yunus KAPLAN*

Özet

17. yüzyılda edebiyatımız, sosyal ve siyasî hayatta görülen duraklamaya rağmen gelişimini sürdürmüştür. Bu yüzyılda birçok Divan şairi yetişmiştir. Bu divan şairlerinden biri de Zârî'dir. Şair hakkında elimizdeki bilgiler son derece sınırlıdır. Asıl adı Mustafa olan şair, Özicelidir. Kaynaklarda nazım ve nesir sahasında eserler yazdığı söylenen şairin, bilinen tek eseri Divan'ıdır. Bu çalışmamızda Zârî'nin hayatı hakkında bilgiler verilerek Divan'ı tanıtılacak, şiirleri ve edebî kişiliği açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: 17. Yüzyıl, Divan Edebiyatı, Zârî, Divan, Gazel.

Abstract

In spite of the recession in social and political life during 17 century our literature continued developing. In this century lots of Divan poets emerged. Zari is one of these poets. Information about this poet is so scanty. Poets real name is Mustafa and he is from Özicçe. He is said to write free writing and prose in some sources but his only known work is his Divan. In our study Zari's Divan will be introduced giving information about his life, poems and literary personality will be stated.

Key Words: 17th century, Classical Turkish Literature, Zari, Divan, Gazel.

Giriş

Siyasî ve sosyal hayatta görülen karışıklık ve bozukluklara rağmen edebiyatımız, 17. yüzyılda gelişimini sürdürür. Bu gelişimin devam etmesinde, padişahların ve ileri gelen devlet adamlarının sanatı ve sanatçıyı desteklemelerinin payı büyük olmuştur. 16. yüzyıldan itibaren şiirde mükemmelliği yakalayan divan şairleri, 17. yüzyıldan itibaren kendilerine; İranlı şairlerin yerine artık Fuzûlî, Bâkî, Nef'î gibi Türk şairlerini örnek alırlar. (Mazıoğlu, 1957:2)

Yüzyılın birinci döneminde görülen edebî türlerin çeşitliliği ve eserlerin çokluğu ikinci dönemde görülmez. Bu yüzyılın ikinci yarısında görülen durgunluk, şairleri çeşitli arayışlara sevk eder. Bu yüzden bazı divan şairleri, klâsik ifade tarzlarından sıkılarak yeni arayışlar içine girerler. Hikemî tarz, Sebk-i Hindî üslubu ve mahallileşme akımı bu dönemde farklılık arayışlarının sonucu olarak edebiyatımızda birçok şair tarafından rağbet görür.

Her şeye rağmen bu yüzyılda edebiyatımız, "Kaldırım taşları altında birer şair var" diyen Sâbit'i haklı çıkaracak kadar şair bolluğu içerisinde. Bu yüzyılın ikinci yarısında yetişen divan şairlerden biri de Zârî'dir.

* Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Rektörlük Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Hayatı

17. yüzyıl şairlerinden olan Zârî'nin hayatı hakkında elimizdeki bilgiler son derece sınırlıdır. Şair hakkında bilgi veren ilk kaynak, Mustafa Safâyî Efendi'nin "Tezkire-i Safâyî" adını taşıyan tezkiresidir. Safâyî, bu eserinde Zârî'nin hayatı hakkında şu bilgileri verir:

Nâmı Muştafâdur. Mecmû'a-i şu'arâ olan kaşaba-i Öziçeden zühür itmişdür. Evâ'il-i hâlinde kesb-i kemâl-i ma'rifet için devlet-i âliye-i 'Osmâniyye tarafına gelüp mülâzım olmağla tarîk-i kazâyâ râzî ve Rümeline ba'zî kazâyâ kâzî olup biñ toksan sekiz tarîhinde fevt olmuşdur. (Safâyî, 2005:265)

Bu bilgilere göre ne zaman doğduğu bilinmeyen ve asıl adı Mustafa olan Zârî, Bosna'nın Öziçe kasabasında doğmuştur. Şair, öğrenim görmek için İstanbul'a gelerek mülâzım olmuş, daha sonra bazı Rumeli şehirlerinde kadılık yapmıştır. H. 1098 (M. 1687) yılında ölmüştür.

Safâyî, Zârî'nin şiirlerine örnek olarak bazı gazellerine ait aşağıdaki beyitleri vermiştir:

Cân nağdini pişin-nişâr-ı kadem itdüm
Cânân ile bir büseye 'ağd-i silem itdüm

Neyler dil sensiz diyü güncâyış-i şādī
Düşenbe cenâb-ı gama vâfir sitem itdüm

Tıfl-ı dili sevğ itmek için kesb-i kemâle
'İşkın medâr- eşk-ile hünîn-raşam itdüm

Ķâ'ilüz kısmete ey zâhid-i pākize-sirişt
Sana düşize-i hürî baña gılmân-ı behişt

Cân u rükn üzredür esbâb-ı tarab ey Zârî
Leb-cü sâye-i bî-dürüg-ı zîbâ leb-geşt

Cihân ile biz ki şöyle bitdik yetdik
Derd-i dile ne çäre ne dermân etdik

Hün-âbe-i eşk-i nâ-murâdân haqqı
Bu 'âleme nâ-murâd geldik gitdik

Şanmañuz pîrâne serden buldı kıddüm inhinâ
Farğ-ı bâr-ı seyyi'âtum eyledi kıddüm dü-tâ

Sâķide ser-engüşt-i piyâle-be-kefi gör
Beş gonca miyânında şüküfte gül-i hamrâ (Safâyî, 2005:265)

Safâyî'nin Zârî'nin hayatı ile ilgili verdiği bu bilgileri, Şeyhî Mehmed Efendi de Vakâyiü'l-Fudâlâ adlı tezkiresinde zikreder. Ancak Zârî'nin şiirine örnek olarak, üzerinde çalıştığımız yazma nüshada bulunmayan aşağıdaki gazeli örnek gösterir:

Âlûde-dem-i hayz-ı şafağla şeb-i Yeldâ
Her şâm-ı çinîn-i mehi itse nola ilķâ

Tağşil-i rızâ-cüyü cânân için eyle
Ağyâra dahı zîr-i leb izhâr-ı tevellâ

Her çend ki seyr olsa gedâ çeşm-i maħabbet
Tuymaz yine âbiş-h'âr didâruña cânâ

Sâķide ser-engüşt-i piyâle-be-kefi gör

Beş gonca miyânında şüküfte gül-i hamrâ

Her beyt-i perî-tal'at nazmumda nihândur

Zârî niçe gencîne-i esrâr-ı hafâyâ (Şeyhî Mehmed, 1989:669)

Zârî hakkında bilgi veren bir diğer kaynak ise İsmail Belîğ'in, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyl-i Zübde'ti'l-Eş'âr adlı tezkiresidir. Belîğ, Özîçeli olan şairin, asıl adının Mustafa olduğunu ve H. 1098 (M. 1687) yılında öldüğünü söyler. Nuhbetü'l-Âsâr'da bu bilgilerin dışında, şairin şiirlerine örnek olarak iki gazele ait aşağıdaki beş beyit bulunmaktadır:

Şevk-i ruhuñla dâ'im enhâr pây-der-gil
Fikr-i qadüñle serv-i gül-zâr pây-der-gil

Ümmîd-i mîve-i kâm iden bu gülşen içre
Olmaq gerek mişâl-i eşcâr pây-der-gil

Bahr eyledüñ yaşum nice bir seyr-i kalyete
Limân-ı tende bir gıccık bâri gel yata

Yâri çeküp kenâra kayık seyrin eylesek
Olmasa bād-ı firqate bādî o firqate

Çık başdan ey gönül saña kim dir alarğa tur
Başdarda kıçlu bir güzele toğrulup çata (İsmail Belîğ, 1999:138-139)

Belîğ'in Zârî'nin şiirlerine örnek olarak gösterdiği bu beyitler de, elimizdeki Divan'ın yazma nüshasında bulunmamaktadır.

Safâyî, Şeyhî Mehmed ve İsmail Belîğ, Zârî'nin H. 1098 / M. 1686 olan ölüm tarihinde birleşirler. Üç tezkireci de şairin ölüm tarihi için, Zârî'yle aynı yüzyılda yaşayan ve devrin önde gelen şairlerinden olan hemşerisi Sâbit'in düşürdüğü tarih beytini örnek verirler:

Sâbit du'â idüp didi târîh-i rişletin
Zârî Efendî merqâdî nûr-ı cemîl ola (1098)

(İsmail Belîğ, 1999:138-139, Safâyî, 2005:265, Şeyhî Mehmed, 1989:669)

Bu tarih beytinin geçtiği tarih manzumesi, Sâbit Divanı'nda (Karacan, 1997:335) ve üzerinde çalıştığımız Zârî Divanı'nın yazma nüshasında da bulunmaktadır.

Üzerinde çalıştığımız Divan'ın yer aldığı Mecmua'nın 101a sayfasında, şairin ölümüne şair Vasfî'nin düşürdüğü başka bir tarih manzumesi daha bulunmaktadır:

Gel du'â ile diyelüm Vaşfiyâ târîhîni
Qabr-i Zârî ola cennet yâ hasîb ü yâ hakîm

(1098) (Mecmua, yk. 101a)

Tezkirecilerin verdiği bilgiler ile şair Sâbit ve Vasfî'nin düşürdüğü tarih manzumelerine göre Zârî, H. 1098 (M. 1686) tarihinde ölmüştür.

Edebî Kişiliği

Zârî'nin edebî kişiliği hakkında tezkirelerde ve edebiyat tarihlerinde pek bilgi bulunmamaktadır. Safâyî, Zârî'nin edebî kişiliği üzerine değerlendirmede bulunurken, "aşruñ şuarâsından gülşen-i sühanuñ 'andelîb-i zârî ve fûnûn-ı 'ulûmuñ daqîka-şinâs-ı nükte-güzârî olup 'ibârât-ı dilgüşâ ve isti'ârât-ı ferağ-zâ ile müzeyyen manzum ve mensûr nice resâ'il-i müşğîn-erkâmı leb-i dilber gibi rengîn ve bî-hadd eş'âr-ı âb-dâr-ı sihr-kârı vardır" (Safâyî, 2005:265) diyerek onun nazım ve nesirdeki başarısından söz eder. Şeyhî Mehmed de şairin, şiir ve inşada akranının nadir olduğunu belirtir. (Şeyhî Mehmed, 1989: 669)

Tezkirecilerin Zârî'nin şairliği üzerine övgüyle yaptıkları bu değerlendirmelerin dışında, şairin edebî kişiliğini yine kendi şiirlerine yaptığı değerlendirmelerden çıkarmak mümkündür. Zârî de diğer

divan şairleri gibi bazı gazellerinin mahlas beyitlerinde, kendi şairliği ve şiirleri üzerine birtakım değerlendirmelerde bulunarak yazdıklarıyla övünmekten çekinmemiştir.

Söze yeni ifadeler taşıyan kelimeler açtığını, kaleminin ise gizli hazinelerin kilidi olduğunu iddia eder:

Zāriyā ṭurfe kelimāt-güşā-yı sūḥanüm
Kāviş-i kil-küm ile genc-i ḥabāyā meftūḥ (Zārî, yk. 104b)

Pürüzsüz söz söyleme sırrının kendisine bağışlandığını iddia eder:

Mevkūf-eşer külbemize keşf-i belāgat
Zārî biz aña fūhris-i ebvāb-ı kitābuz (Zārî, yk. 111a)

Yeni tarz şiir zemininde taze mana fidanları bitirmek, Zārî gibi usta bir şaire mahsus bir özelliktir:

Nev-zemînde bitürür tāze-nihāl-i maʿnî
Şanma Zārî gibi bir merd-i sūḥan-zā ḳopdı (Zārî, yk. 122b)

Zārî'nin kaleminin yazdıkları, âşık olan bülbülün sözlerine benzeyen hoş nağmeler saçmaktadır:

Ḥoşā raḳam-zede-i kil-k-i nağme-güster-i Zārî
Mişāl-i ḥāsıl-ı güftār-ı ʿaşıḳāne-i bülbül (Zārî, yk. 117a)

Hatta yazdığı bu etkileyici şiirler, sevgililer arasında fitneler çıkaracak kadar büyüleyicidir:

Yārāna şîr-i Zārî ile fitne-ḥîzsin
Tā key füsünüñ ey ḳalem-i ruḳye-ḥʿān amān (Zārî, yk. 118a)

Hokkabaz kaleminin öyle hileleri vardır ki, hayal ettiklerini gerçeğe dönüştürür:

Ne ḥudʿa kim ide Zārî müşaʿbid-i ḥāmēm
Ḥayālî gerçēk olur gerçēgi ḥayāl olmaz (Zārî, yk. 112b)

Safa meclisinde aşkın tesiriyle yeni, parlak şiirler söylemek; Zārî gibi usta bir şairin işidir:

Ser-germ-i ʿişḳ olup ḳıl şîr ü teriñ terāne
Bezm-i şafāda Zārî bir āb u tāb göster (Zārî, yk. 109b)

Şiirleri, sevilen eserler arasında yerini alacak kadar kuvvetlidir:

Mecmūʿa-i dildāra geçür naẓmuñı Zārî
Besdür o şeref kim aña ḳoynunda yer eyler (Zārî, yk. 108a)

Kılıca benzeyen kaleminin tesiriyle, anlama düzen vererek söz ülkesinin cihangiri olmuştur:

Ḥamūş ey Zārî bû'l-feth-i niẓām-ārā-yı maʿnāsın
Cihāngîr-i sūḥandur ḥāme-i şemşîr-i teʿşîrîñ (Zārî, yk. 115b)

Söz ülkesinin tahtına sahip bir hükümdar olmasına rağmen alçakgönüllü olduğu için kıymeti anlaşılmamaktadır:

Sūḥan mülkine Zārî Ḥüsrev-i şāḥib-serîr oldı
Palās-ı faḳr birle anı dervîşāne şanmuşlar (Zārî, yk. 110a)

Pürüzsüz söz söylemedeki hünerinin herkesçe kabul edildiğini; parlak, sanatlı söylediklerinin şöhrete kavuşarak onaylanıp kaydedildiğini iddia eder:

Fezā-yı belāgatda mümzî kelāmum
Muʿanven müberhen muḳayyed müseccel (Zārî, yk. 116b)

Devrinde birçok kişinin kendini şair olarak gördüğünü dile getirirken, asıl şair olarak kendisini görür. Birinin kendisinin şairlikteki bu yerini alabilmesi için uzun bir zaman geçmesi gerekecektir:

Nazm ehli gerçi çok geçitür Zāriyā velī
Bir ğayrısı tütunca mekānuñ zamān geçer (Zārî, yk. 110b)

Zārî gibi güzel ve düzgün söyleyen söz ustası olan büyük şairler olduğu müddetçe, bu dünyada şairlerin şiir sermayesinin asla tükenmeyeceğine inanmaktadır:

Sermāye-i şā'irān dūkenmez
Dünyā dūkenir yalan dūkenmez

Zārî gibi tūşe-dār-ı 'irfān
Enbān-ı sūhan-verān dūkenmez (Zārî, yk. 110b)

Devrinde yeni, renkli şiirler yazan, şöhreti herkesçe kabul edilen övülmeye layık söz ustası hiç kimsenin kalmadığını düşünmektedir:

Ķanı bir Ķālīb-ı rengīn nazma cān virtür Zārî
Meger mu'ciz-nefes-i rūhu'l-Ķuds-dem Ķalmamış gitmiş

Ķalır dāmānda pā-der-gil-i reh taĶĶiĶde rācil
Sütüde bir sūhan-rān-ı müselleme Ķalmamış gitmiş (Zārî, yk. 113b)

Söz söylemedeki amacının gösterişten ve süsten uzak, hoş giden yeni tarzlarla söylenmiş şiirler yazmak olduğunu vurgular:

Nizām-ı tāze vir ey Zāriyā şīve-i sūhana
Tekellüfātı Ķo Ķüsn-i edā degül mi Ķaraż (Zārî, yk. 113b)

Yeni tarzda söylediği sözler başkalarının gibi arabozucu, taklit ürünü, alaycı ve ağır değildir:

Degül Ķayr-veş bu nev-engīz nazmum
Müzevvir muĶallid müzeyyif müşakĶal (Zārî, yk. 116b)

Sözlerinin parlak, yaldızlı, süslü olmasına şaşılmalıdır. Çünkü usta bir şairin söylediği bu sözler, sanatkârca hayal edilerek tertip edilip düzenlenmiştir:

Sezādur bu tūmār-ı Ķüftārum olsa
Mücellā muĶallā müzehheb mücedvel

Zihī tarĶ-ı maşnū' maţbū' Zārî
Muvaşşah müreşşah muşanna' muĶayyel (Zārî, yk. 116b)

Yazdıklarının büyük eserler arasında yerini almasına şaşılması gerektiğini vurgular. Çünkü yazdığı şiirler, kendisinden sonra adını yaşatarak şöhretini devam ettirecektir:

Olsa semāsında āşār-ı büzüрге vechi var
Pūr-ı nazmum Zārî āĶir cā-nişīnümdür benüm (Zārî, yk. 117a)

Dil ve Üslubu

17. yüzyılda edebiyatımızda etkili olan mahallileşme, bu yüzyılda yetişen birçok şairde etkisini gösterir. Bu akımla birlikte birçok şair, şiirlerinde atasözleri, deyimler ve halk söyleyişlerini sıkça kullanmıştır. Zārî de yaşadığı dönemde etkili olan mahallileşme akımına paralel olarak, şiirlerinde halk söyleyişlerini ve deyimleri bolca kullanarak samimi ve canlı bir üslubu benimsemiştir.

Şairin şiirlerinde kullanmış olduğu it ürür, kervan yürür; yüz tutmak, yüz göz açtırmamak, yer tutmak, başına çalmak, başa çalmak, baştan çıkmak, mekân tutmak, çok görmek, gönlüne girmek, el çekmek, sineye çekmek, can vermek, ele almak, bağı yanmak, ocağına su koymak, gün dememek gece

dememek, kanını dökmek, laf vurmak, ser vermek, yerine sığmamak, kenara çekmek gibi birçok atasözü ve deyim yaşamış olduğu devrin dil özelliklerini yansıtması bakımından önemlidir.

Buna rağmen şairin bazı manzumelerinde, Arapça ve Farsça kelimeleri de yoğun olarak kullandığı görülür. Bu tür şiirlerinde Türkçe kelimeleri, beyitlerde sadece fiil seviyesinde kullanmayı tercih etmiştir. Bu yüzden Arapça-Farsça kelimelerle yüklü uzun tamlamalar, yer yer şiirlerinin açık ve anlaşılır olmasını engellemiştir:

Girer destine âhir ceyb-i gül-pîrâhen-i maşşûd
O kim Zârî bugün âvîze-i dâmân-ı gülşendür (Zârî, yk. 105b)

Tîre-rûzum o kadar perde-keş-i âhumdur
Çeşmüme pertev-i hürşîd-i siyeh-fâm gelür (Zârî, yk. 106a)

Belâ-yı ışk-ı dilber şanma zâhid ihtiyârîdür
Ol isti'dâd-ı mâder-zâd-ı dilde ıztırârîdür (Zârî, yk. 109b)

Hazîn terâne-i nev-beste-i şebâne ile
Nevâ-yı nâle-i bî-mâr-ı ışka âhengüz (Zârî, yk. 112a)

Olup firîfte-i zuhruf-ı metâ-ı zer
Hayâl-sencî-i nakş u nigâra mağrûruz (Zârî, yk. 112b)

Nigâh-ı mestî behem berzen-i şaf ʿâşık
Girişme-zâr-ı fiten-pîşesi kıtâl-endîş (Zârî, yk. 113a)

Yeter fîrûg-ı şeb-ârâ-yı şem-ı encümen-i bâğ
Zebân-ı süz eşerinden çıkan zebâne-i bülbül (Zârî, yk. 117a)

16. yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman döneminde en parlak günlerini yaşayarak zirveye ulaşan denizciliğimiz, bu dönemin toplumsal hayatında da büyük bir önem kazanmıştır. Bu yüzyıldan itibaren bazı şairlerimiz, sosyal hayatın bu alandaki gelişmelerine paralel olarak denizcilik ve gemicilikle ilgili kelime ve terimleri, yazdıkları manzum ve mensur birçok eserde sıkça kullanmışlardır.

Zârî de yazmış olduğu şiirlerde “kalyete, liman, fülk, bahr, levend, mevc, kayık, alarga, kıçlu, bahr-i amik, ğavta, yemm, keştî, yelken açmak” gibi denizcilik ve gemicilikle ilgili birçok kelime ve tamlamayı kullanarak şiirlerinde farklılık göstermiştir.

Divanı

Safâyî, tezkiresinde Zârî'nin manzum ve mensur birçok eser kaleme aldığını söylerken (Safâyî 2005:265) Şeyhî Mehmed de şairin mürettep ve mükemmel bir divan sahibi olduğunu söyler. Şeyhî, ayrıca şairin Gazâ-nâme adlı bir eserinin daha olduğunu belirtir. (Şeyhî Mehmed, 1989:669) Yapılan araştırmalar sonucunda, tezkirecilerin varlığından söz ettiği mürettep ve mükemmel divanı ile Gazâ-nâme adlı eserine henüz ulaşamamıştır.

Ancak Milli Kütüphane 06 Mil Yz FB 302/2 numarada kayıtlı Divanlar Mecmuası'nın 101b-129a varakları arasında şairin eksik olduğu anlaşılan Divan'ı bulunmaktadır. Bu Divan'ın şekil özellikleri şöyledir:

Nazım şekilleri: Divan'da 109 gazel, 20 kıt'a, 2 rubai bulunmaktadır.

Baş: Destine zehr-âb-dâdeñ başka bir demdür baña
Sîne-i efkâr için terkîb-i merhemdür bana

Son: H'âb-ı nûşından eyler seni zâhid bîdâr
Nîm-şebden himemüñ şarf idesin t'âta

Yaprak: 30

Ölçü: 212x154-154x88 mm.

Satır: Değişik	Sütun: 2
Yazı: Talik	Söz başları: Kırmızı
Kağıt: Filigranlı	Cilt: Meşin

Diğer özellikleri: Zârî'ye ait iki gazel, sayfa kenarına yazılmıştır. 110b,120a ile 121a sayfalarının kenarlarında ayrıca Cârî Efendi'ye ait üç gazel bulunmaktadır. Birkaç sayfa, üst taraftan bazı kelimeler okunamayacak derecede rutubetlenmiştir. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Zârî Divanı'nın Şekil ve Muhteva Özellikleri

Gazeller

Divan şairlerinin en fazla rağbet ettikleri nazım şekli gazeldir. Zârî de bu geleneğe uyarak şiirlerinde daha çok gazel nazım şeklini tercih etmiştir. Divan'ın elimizdeki tek yazma nüshasındaki 131 adet şiirin 109 tanesi gazel nazım şekliyle yazılmıştır. Bu gazellerin 80'i beş, 20'si yedi, 2'si altı, 3'ü sekiz, 2'si dokuz, 1'i on iki, 1'i de on dokuz beyitten oluşmaktadır.

Bu gazellerin Arap alfabesindeki harflere göre sayı dağılımı ise şu şekildedir: Elif (ا) 4, be (ب) 2, te (ت) 4, cim (ج) 5, ha (ح) 2, dal (د) 1, ra (ر) 27, ze (ز) 9, sin (س) 2, şin (ش) 3, dad (ض) 1, ayın (ع) 1, fe (ف) 1, kaf (ق) 1, kef (ك) 5, lam (ل) 5, mim (م) 4, nun (ن) 11, vav (و) 1, he (ه) 8, ye (ي) 12.

Büyük çoğunluğu beş beyitten oluşan bu gazelerde şair, genellikle âşıkane ve rindane duyguları işlemiştir.

Kıt'alar

Zârî Divanı'nda 20 kıt'a bulunmaktadır. İki beyitli bir kıt'a dışında hepsi tarih düşürmek amacıyla yazılmıştır. Kıt'a-i kebire şeklinde yazılmış olan bu tarihlerin uzunlukları 3 beyit ile 17 beyit arasında değişmektedir. Bu manzumeler, düşürüldükleri tarihlere göre sıralanmış olup gazellerden sonra gelmektedir.

Şair bu tarihleri Uyvar, Kandiye, Çehrin ve Verad gibi kalelerin fetihlerine; bazı dostlarının ölümüne; çeşitli köşk, kasr ve medrese yapımına; Celâli İsyânlarının bastırılması ile Kabe'yi sel basmasına düşürmüştür. Şair bu tarihlerin hepsinde mahlasını kullanırken, Âbirî Efendi'nin ölümüne düşürdüğü dört beyitlik tarih manzumesini ise Farsça yazmıştır.

Rubailer

Divan'da iki rubai bulunmaktadır. Biri Farsça olan bu iki rubai de ahreb kalıbıyla yazılmıştır.

Vezin, Redif ve Kafiye

1. Vezin

Zârî, şiirlerinde daha çok aruz vezninin, sık kullanılan vezinleriyle ahenkli vezinlerini tercih etmiştir. Zârî'nin şiirlerinde yer yer imale, zihaf, med gibi aruz kusurları görülse de, şairin aruz veznini başarılı bir şekilde kullandığını söylemek mümkündür. Şairin bu başarısında, şiirlerinde başarılı bir şekilde kullandığı Arapça ve Farsça kelimelerin etkisi büyüktür.

Zârî, yazmış olduğu 131 şiirinde 22 farklı aruz kalıbını kullanmıştır. Bu kalıplara göre şiir dağılımı şu şekildedir:

- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün: 19 şiir
- Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün: 18 şiir
- Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ülün: 16 şiir
- Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ülün: 14 şiir
- Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün: 13 şiir
- Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün: 11 şiir
- Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün: 6 şiir
- Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ülün: 5 şiir
- Mef'ülü Fâ'ilätün Mef'ülü Fâ'ilätün: 4 şiir
- Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilätün: 3 şiir

Mef'ülü Mefā'ülü Fe'ülün: 3 şiir
 Müfte'ülün Fā'ilün Müfte'ülün Fā'ilün: 3 şiir
 Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün: 3 şiir
 Mef'ülü Mefā'ülü Fe'ülün: 2 şiir
 Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün: 2 şiir
 Müfte'ülün Fā'ilātün Müfte'ülün Fā'ilātün: 2 şiir
 Müfte'ülün Müfte'ülün Fā'ilün: 2 şiir
 Müfte'ülün Mefā'ilün Müfte'ülün Mefā'ilün: 1 şiir
 Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün: 1 şiir
 Mefā'ülü Mefā'ülü Fe'ülün: 1 şiir
 Mef'ülü Mefā'ülü Mefā'ülü Fe'ül: 1 şiir
 Mef'ülü Mefā'ilün Mefā'ilün Fa': 1 şiir

2. Redif ve Kafiye

Redif ve kafiye şiirde ahengi oluşturan unsurların başında gelir. Bu özellikleriyle şairlerin vazgeçemediği bir unsurdur.

Zârî, gazellerinin büyük çoğunluğunda tam kafiye tercih etmiştir. Bu kafiye şiirlerinden verilecek bazı örnekler şunlardır:

İtdi dem-i firkat başımı hūna mübeddel
 Oldı ırkım bāde-i gül-gūna mübeddel (Zârî, yk. 116b)

Mişāl-i devr-i kadeh devr-i bî-mişāl olmaz
 Hilālî bedr olur bedri hōd hilāl olmaz (Zârî, yk. 112a)

Ṭarf-ı ruḥuñda ṭurreñ pür pīç ü tāb göster
 Pehlū-yı ebr-i bāruñ bir āfitāb göster (Zârî, yk. 109b)

Tam kafiye sonra şairin en sık kullandığı kafiye türü ise yarım kafiye:

Gül-geşt-i ḥāk-i bāğ-ı İremden numūnedür
 Ser-püş-ı lāle şār-i Cemden numūnedür (Zârî, yk. 106b)

Destine zehr-āb-dādeñ başka bir demdür baña
 Sīne-i efkār için terkīb-i merhemdür bana (Zârî, yk. 101b)

Şairin zaman zaman şiirlerinde zengin kafiye de kullandığı görülmektedir:

Ey gam bizi yokla dil-i vīrāne senüñdür
 Güncāyış-i şādī ne belā ḥāne senüñdür (Zârî, yk. 109a)

Ṭarf-ı ruḥuñda ṭurreñ pür pīç ü tāb göster
 Pehlū-yı ebr-i bāruñ bir āfitāb göster (Zârî, yk. 109b)

Ne zühd-i ḥuşk ne bir ḥüsn-i kāra mağrūruz
 Umūm-ı rahmet-i perverdigāra mağrūruz (Zârî, yk. 112a)

Zârî, divan şiirindeki kafiye'nin göze hitap etmesi kuralına uymaya devam etmekle birlikte bu kuralları zorlamaktan da geri durmamıştır. Bunun sonucunda da bazen Türkçe kelimelerle Arapça-Farsça kelimeleri kafiye yapmaktan kaçınmamıştır:

Per-dāhte menzilgehi kāşāne-i dildür
 Bir cānibe kim rāhile-i **gam-güzer** eyler

Mecmu'a-i dildāra geçür nazmuñı Zârî

Besdür o şeref kim aña koyunda **yer** eyler (Zârî, yk. 108a)

Bî-dâdın ėadet kılup o şâh şafâ-keş
Oldı gîrî büsye-i **kânûna** mübeddel

Tîz-âb-ı mey-i nâbı sürüp mess-i vücûda
İksîr ile itdüm işüm **altuna** mübeddel (Zârî, yk. 116b)

Sermâye-i **şâ'irân** dükenmez
Dünyâ dükenir **yalan** dükenmez (Zârî, yk. 110b)

Hiçâb-ı ebr-ile eyyâm-ı dehri **nil-gün gördük**
Ne şeb-gâhında ay vardur ne nev-rûzunda **gün gördük** (Zârî, yk. 115b)

Zârî'nin şiirlerinin büyük çoğunluğu rediflidir. Yazdığı 110 gazelin 93'ü rediflidir. Bu redifler, kafiyeden sonra eklerle;

Rağşân ola cebîni semürî külâh**dan**
Şan mâhtâbdur toğar ebr-i siyâh**dan** (Zârî, yk. 119a)

Nîgeh şalup gülüñ ârâyîş-i müceddid**ine**
Farîğine degül biz bülbülüñ hoş-âmed**ine** (Zârî, yk. 121a)

kafiyeden sonra kelimelerle;

Gülberg-i bâğ-ı ėıyş-ı füzûn **tâzelenmede**
Bu dâ'ıye ile dâğ-ı derün **tâzelenmede** (Zârî, yk. 121a)

Hiçâb-ı ebr-ile eyyâm-ı dehri nil-gün **gördük**
Ne şeb-gâhında ay vardur ne nev-rûzunda gün **gördük** (Zârî, yk. 115b)

veya ek ile birlikte kelimelerle;

Gül-geşt-i hâk-i bâğ-ı İrem**den numünedür**
Ser-püş-ı lâle şâ'ir-i Cem**den numünedür** (Zârî, yk. 106a)

Enver-i meyde haţf-ı sebze-zârı **seyr eyleñ**
Nihâl-i ėişve-ber zre bahârı **seyr eyleñ** (Zârî, yk. 115a)

ya da kafiyeden sonra ek ile birlikte birkaç kelimeyle yapılmıştır:

Dilde farţ-ı ârzü taşşîl-i kâm **itmekde güc**
ėAşîka ârâm müşkil yâri râm **itmek de güc** (Zârî, yk. 104b)

Giryeden hâlî degüldür çeşm-i pür-nem **bir nefes**
Âhsuz geçmez günüm râhatda bir dem **bir nefes** (Zârî, yk. 113a)

Zârî, kullandığı rediflerde Türkçe kelimelere geniş yer vermiştir. Redifli yazdığı gazellerinin birçoğunda (39 gazelinde) redif olarak Türkçe fiilleri tercih etmiştir:

Sermâye-i şâ'irân **dükenmez**
Dünyâ dükenir yalan **dükenmez** (Zârî, yk. 110b)

Ėayriden destîme çün sâğar-ı gül-fâm **gelür**
Hün-çekîde bana şan şîşe-i haccâm **gelür** (Zârî, yk. 106a)

Mişâl-i devr-i kadeh devr-i bî-mişâl **olmaz**

Hilâli bedr olur bedri h d hil l **olmaz** (Z r , yk. 112a)

Bazı gazellerinde ise Türkçe fiilleri, Arapça ve Farsça kelimelere yardımcı fiiller yaparak kullanmıştır:

Beni  amumda  o hem-v re derd-i **ser virme**
Y ri sel met-ile ey şaf  keder virme (Z r , yk. 120a)

Geh şavma a gey deyri varup dil **kaş eyler**
 hir bu tek p y bizi **derbeder eyler** (Z r , yk. 108a)

şair, ayrıca kimi gazellerinde fiil dışında kalan, isim türünden Türkçe kelimeleri de redif olarak kullanmıştır:

Ey  am bizi yokla dil-i v r ne **sen f d r**
G nc yiş-i şad  ne bel -h ne **sen f d r** (Z r , yk. 109a)

Oldı ezh r-ı nev- verde n m y n **yer yer**
Buldı p r ye yine şahn-ı g list n **yer yer** (Z r , yk. 108a)

SONUÇ

Bu çalışmada 17. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan Z r 'nin hayatı, eserleri ve edeb  kişiliği tezkirelerden ve şiirlerinden yola çıkılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

 zi e'de doğan ve asıl adı Mustafa olan şair, eğitim görmek için İstanbul'a gelmiş; mülazım olduktan sona çeşitli Rumeli kasabalarında kadılık yapmış ve 1686 yılında ölmüştür.

Tezkirelerin, varlığından söz ettiği şairin mürettep ve mükemmel Divan'ına ve Gaz -n me adlı eserine henüz ulaşılamamıştır. Milli Kütüphane 06 Mil Yz FB 302/2 numarada kayıtlı Mecmua'daki Divan nüshasının ise eksik olduğu anlaşılmaktadır. Eksik olan bu nüshada 109 gazel, 20 kıt'a ve 2 rubai bulunmaktadır.

Tezkireciler, şairin edeb  kişiliği üzerine değerlendirmede bulunurken onun şiir ve nesirdeki başarısından övgüyle bahsederler. Bunların dışında şairin edeb  kişiliğini, yine bazı şiirlerinin mahlas beyitlerindeki görüşlerinden hareketle çıkarmak mümkündür. O da diğer divan şairleri gibi yazdđđ şiirlerle  v nm ş, şiir sahasındaki şöhretinin herkesçe kabul edildiğini iddia etmiştir.

Yařadđđ yüzyılın dil özelliklerini yansıtan birçok kelime, deyim ve halk söyleyişini şiirlerinde bolca kullanan şair, mahallileşme akımının başarılı bir uygulayıcısı olmuştur. şiirlerinde kullandđđ olduğu Arapça ve Farsça kelimelere rağmen devrinin şiir anlayışına uymuştur.

şiirinde aruz vezninin sık kullanılan kalıplarını tercih etmekle birlikte zaman zaman farklı kalıpları da tercih etmiştir. En sık kullandđđ kafiyeli türü ise tam kafiyedir. Z r , Divan şiirinin klasik kafiyeli anlayışına sadık kalsa da bazı şiirlerinde kalıplaşmış kuralları zorlayarak farklılık arayışlarına girmiştir.

şiirlerinden  rnekler

1

Mef' l  F 'il t  Mef 'il  F 'ilün

G l-geşt-i h k b ğ-ı  remden numünedür
Ser-p ş-ı l le s ğar-ı Cemden numünedür

Reşk-i nig r-h ne-i  in her ş k fte ş h
Naşş-i h red rib -yı şanemden numünedür

Gerd-i çemende raşş-k n n berg-i y semen
 hr miy n beyt-i h remden numünedür

şehn z-ı t ze beste-i murę n-ı n le-hız

Nev-rüz-ı hoş-nevâ-yı 'acemden numünedür

Zârî yine teneffüs-i bād-ı sepîde-dem
Kâr-ı Mesîh-i mu'cize-demden numünedür

2

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Benüm sermest-i hayret oldıgum mestâne şanmışlar
Görüp âlufte-i ıışk oldıgum dîvâne şanmışlar

Haķıķat üzre bilmezler derünü 'arz-ı eşvâķum
Güzeller zâhir-i hâlüm görüp bî-gâne şanmışlar

Hâbersüzlerdür ey dil müdde'iler nuķ-ı ğaybîden
Benüm eş'âr-ı sihr-âmîzümü efsâne şanmışlar

Bi-hamdi'llâh kemâl-i fazl-ile ma'mûrdur ķalbüm
Gören şahşıyyetüm bir ķalıb-ı vîrâne şanmışlar

Sühân mülkine Zârî Hüsrev-i şâhib-serîr oldı
Palâs-ı fakr birle anı dervîşâne şanmışlar

3

Mef'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün

Sermâye-i şâ'irân dükenmez
Dünyâ dükenir yalan dükenmez

Ser-çeşmesi tâbın cigerdür
Dü-dîde-i hün-feşân dükenmez

Ruhsârı ki ravza-i cinândur
Nev-bâdesi bir zamân dükenmez

Küyü ki muķâfı 'âşıkândur
Âmed-şüdi zâyirân dükenmez

Vaşf-ı ğam-ı ıışka yok nihâyet
El-ķışsa o dâsitân dükenmez

Pervânesi şem'ün aññ olmaz
Tâ haşr o düdmân dükenmez

Zârî gibi tüşe-dâr-ı 'irfân
Enbân-ı sühân-verân dükenmez

4

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Mişâl-i devr-i ķadeh devr-i bî-mişâl olmaz
Hilâli bedr olur bedri hüd hilâl olmaz

Hoşâ haşîşa-i pür-zür-ı ıışk-ı 'âşık kim
Muķâlî mümkin olur mümkinî muķâl olmaz

Ne bu teğābūn-i ‘uṣṣāḳ vāz-gūn bahtuñ
Vişāli fūrkat olur fūrkatı vişāl olmaz

Reşād-ı pīr-i ḥarābāta şūfī münkir ise
Kemāli nākıs olur nākısı kemāl olmaz

Ne ḥud‘a kim ide Zārī müşa‘bid-i ḥāmēm
Ḥayāli gerçēk olur gerçēgi ḥayāl olmaz

5

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

Zevḳ ü şafā didükleri derd ü belā imiş
Genc ü ğınā didükleri renc ü ‘anā imiş

‘Ārif odur ki ḳalbini şāf ide şūfiyā
Tebdīl-i cāme itdügüñ ancak riyā imiş

Ḥūn-ı sirişk aḳdığına olma pūr-keder
Ey dīde ol da ‘āşıḳa ‘ayn-ı şafā imiş

El çek üleşme būs-ı leb-i yāra ‘ıdde
Zevḳ ü şafā ‘arife bir merḥabā imiş

Ḥāk-i dirīne ṭurma sürer rüy-ı zerdini
Bir derde şanki Zārī daḫi mübtelā imiş

6

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

O nūr-ı meyde ḥaṭ-ı sebze-zārı seyr eyleñ
Nihāl-i ‘işve-ber üzre bahārı seyr eyleñ

Güşüde revzene-i dūd-ı āteş-i dıldür
Kebūd-fām-ı ser-i dāğdārı seyr eyleñ

Nedür o nīm-nigāh ol girişme-i çep ü rāst
Ḥurām-ı nāz ile ol ğamze-kārı seyr eyleñ

Zihī bedāyi‘-i şun‘-ı Ḥudā neler yaradur
Kemāl-i ḳudret-i perverdigārı seyr eyleñ

Nice yaḳar ser-i Zārīde penbe-i dāğı
Ol āteş-i tef-i billūr-‘izārı seyr eyleñ

7

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Olup ḥārā-güzār ey sīne āh-ı tūr-i te‘şīrtiñ
Nedür yāra teğāfūl-güne bilmem dīr-i te‘şīrtiñ

Yiter gül-bāng-i ḥāyā-hāy-ı giryeñ medd-i āhuñdan
Bedīdār olmadı ey nāle-i şeb-gīr-i te‘şīrtiñ

Sirişt-i pūte-i ħum tıyn-ı ħikmetdür meger sāķī
Zer-i surĥ itdi cismüm cevher-i iksīr-i teʿşīrūñ

Şemīm-i pendūñ ey vāʿiz meşām-efrüz-ı bezm olmaz
Meded açma dehān-ı kende bŷy-ı sīr-i teʿşīrūñ

Ĥamūş ey Zārī bŷ'l-feth-i nizām-ārā-yı maʿnāsın
Cihāngīr-i süĥandur ĥāme-i şemşīr-i teʿşīrūñ

8

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

Tene germiyet-i ĥammām nerm itdükde ġāyetde
Düşürsem ol şanem-dellāki tenhā ıssı ĥalvetde

Ser-i dāmānın almış pīç ü tāb-ı dŷd-ı āhumdur
Görinen gök fütadur şanmañuz ol mäh-ı tälʿatda

Hevā-yı vuşlatuñla tās tās eşk-i dem-ālŷdum
Aķıtdı lŷle-i müjġān-ı çeşmüm künc-i firķatde

Vücŷd-ı nāzenīnin pūte-i germābe ķāl itmiş
Ten-i pŷr-āb u tābı sīm-i bī-ġışşdur leʿāfetde

Ķoyup tāc u ķabāyı Zārī-veş bir nice abdālŷñ
Yatur tennŷre-i fütada meydān-ı irādetde

9

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

Revnaķ-ı ʿahd-i bahār-ı neşve-yāb eksilmede
Rŷy-ı ser-sebzi çemenden āb u tāb eksilmede

Tünd-i bād-ı saĥt gerdŷndan ķalup bī-reng-i derd
Sŷnbŷl ü gülden şemīm-i müşġ-i nāb eksilmede

Sŷz u tāb-ı encŷmen çŷn şemʿ-i mŷrde bī-fŷrŷġ
Āteş-i kāmŷn-ı dilden iltihāb eksilmede

Mīl çekdi çeşmine dest-i seĥāb serŷme zeng
Rŷşenā-yı ʿayn-ı şāf-ı āfitāb eksilmede

Bāz-ġŷne düşdi Zārī devlet-i eyyām-ı derd
Şevķ-i táb-ı bŷlbŷl-i pŷr-ıztŷrāb eksilmede

10

Meʿŷlŷ Mefāʿilŷ Mefāʿilŷ Feʿŷlŷn

Taĥrīk-i şabādan tŷtuķ-ı ġŷlşen açıldı
Envār-ı tecellī-nażara revzen açıldı

Sulţān-ı bahāruñda bŷrŷz itdi kŷnŷzı
ġŷl-berg ile enbāşte bir maĥzen açıldı

Nev-nahl-i semen hem-ser olup lāle-sitāna
Fülk-i mey-i gül-pūşla şan yelken açıldı

Ĥurşīd-şıfat çeşm-i remed dīde-i nergis
Bī-vāsıta-i kuhl-ı başār-rūşen açıldı

Āmīziş-i jāleyle bakup lāleye ser-mest
Şandum ʿarağ-ı şāf ile pūr-kefden açıldı

Zārī gice hem-şoḥbet idüp murğ-ı şehirle
Zühāle münāsib gül ü gülşenden açıldı

11

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

Ne dil-i zār-şıfat bülbül-i şeydā ḳopdı
Ne senüñ gibi çemende gül-i raʿnā ḳopdı

Görmedük böyle ḥirām itmede bir serv-i büleñd
Ḥağ bu kim ṭurfe kıyāmet ḳad-i bālā ḳopdı

Hīç niyāz ehline bir berg-i niyāzı ḳoymaz
Bü'l-ʿaceb seng-i dil ol naḥl-i dilārā ḳopdı

Sehm-i ğamzeñ gelicek her biri kendine çeker
Dil ile cān arasında yine ğavġā çıḳdı

Nev-zemīnde bitürür tāze-nihāl-i maʿnī
Şanma Zārī gibi bir merd-i süḥan-zā ḳopdı

12

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

Ruḥuñ mihri ğurüb itdi ḥağ-ı zengār yaklaşdı
Lebüñ şun rüze-dārān-ı ğama ifṭār yaklaşdı

Ġdā-yı ḥālınıñ şevḳindedür dil devr-i ḥaṭṭında
Şıyāmında şan ehl-i keyf şām-ı tār yaklaşdı

Şıyāma el-vedāʿ olduysa ʿīde merḥabā olsun
Hele rüz-ı saʿīd dest-būs-ı yār yaklaşdı

Nıgeh-bān olsa demdür rindler mey-ḥāne şaḳfından
Görünmekde hilāl-i ʿīd mihr-i envār yaklaşdı

Yiridür Zāriyā ṭarḥ-ı bezm-i mestān şabūḥ itsek
Şabāḥ-ı ʿīd ü devr-i sāġar-ı devvār yaklaşdı

KAYNAKÇA

- AKSOY, Ömer Asım (1993). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, (C. I-II)*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayınları.
 ÇELEBİOĞLU, Amil (1994). *Kanûnî Sultan Süleyman Devri Türk Edebiyatı*, İstanbul: MEB Yayınları.
 DEVELLİOĞLU, Ferit (1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Yayınları.

EYÜBOĞLU, E. Kemal (1975). *13. Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık.

UNAT, Reşit Faik (1988). *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*, Ankara: TTK Yayınları.

Şeyhî Mehmed Efendi (1989). *Şakâik-i Nu'maniye ve Zeyilleri "Vakâyiü'l-Fudalâ." C. III, (Hzl. Abdulkadir Şeyhî Mehmed,)*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

KARACAN, Turgut (1997). *(Bosnalı Alaeddin) Sâbit Divanı*, Samsun: Pasifik Yayınları.

İPEKTEN, Haluk (vd.) (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

İsmail Belig (1999). *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr, (Hzl. Abdulkerim Abdulkadiroğlu)*, Ankara: AKM Başkanlığı Yayınları.

MAZIOĞLU, Hasibe (1957). *Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik*, Ankara: İş Bankası Kültür Cep Kitapları.

Mustafa Safâyî Efendi (2005). *Tezkire-i Safâyî, (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr), (Hzl. Pervin Çapan)*, Ankara: AKM Başkanlığı Yayınları.

YAKIT, İsmail (1992). *Türk-İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Zârî, *Divan*, Milli Kütüphane Yazmaları, 06 Mil Yz FB 302/2.